

FINANS
DANMARK

Notat

17. januar 2022

FIDA-1941317218-692525-v1

Kontakt Christian Heebøll Hammer

De lave renters betydning for danske husholdningers økonomi

Renterne er faldet betragteligt i de senere år. Danske husholdninger har fået en lavere forrentning af deres indlån i banken, og nogle oplever at skulle betale negative renter. Dette mere end opvejes dog af, hvad de har sparet i renteudgifter på deres bank- og realkreditgæld. Med udgangspunkt i personspecifikke data for danskernes indlån og gæld finder vi i denne analyse, at hver voksen dansker i gennemsnit sparede 5.000 kr. i 2020 som følge af faldet i renterne siden 2014. Det svarer samlet set til 25 mia. kr. i alt. I hele perioden fra 2015 til 2021 skønnes danskerne tilsammen at have sparet knap 120 mia. kr. som følge af de faldende renter, hvor vi vel at mærke har taget højde for den lavere forrentning af deres indlån. Til sammenligning har de negative indlånsrenter siden 2019 isoleret set kostet danske husholdninger godt 3 mia. kr.

I kølvandet på den globale finanskriser er renterne faldet markant. De vedvarende rentefald medførte, at Nationalbanken i 2012 for første gang indførte negative renter i Danmark. Det var ikke givet i begyndelsen, at Nationalbankens indlånsrente ville forblive negativ i en længere periode, men bortset fra en kort periode i 2014 har det været tilfældet frem til nu, og siden 2015 har de danske banker betalt i lejet 0,5-0,7 procent i negativ rente for deres indlån i Nationalbanken.

De lave renter slår igennem på både indlåns- og udlånsrenter i bankerne. Det øger husholdningers og virksomheders tilskyndelse til at forbruge og investere, hvilket netop har været et af de primære formål med de lavere renter – at stimulere den økonomiske aktivitet i lyset af de udfordringer, der har været i store dele af den internationale økonomi i de senere år, senest under coronakrisen.

De danske husholdninger har altså oplevet, at renterne på både deres indlån og deres gæld er faldet i de senere år. Omkring årsskiftet 2019/20 – syv år efter at Nationalbanken indførte negative renter – begyndte flere danske banker at opkræve negative renter på meget store indlån. Det medførte blandt andet, at mange danskere flyttede indlånsmidler rundt mellem bankerne for at undgå negative renter. Da det ved de gældende rentesatser var en omkostning for danske banker at holde indlån, så stadig flere banker sig dermed nødsaget til at indføre negative renter.

I løbet af 2020 og 2021 har flertallet af banker således indført negative renter for private kunder med store indeståender, og beløbsgrænserne for, hvornår der skal betales negative renter, er faldet gradvist. I begyndelsen af 2020 lå mange

danske banker med en grænse på 750.000 kr., mens de fleste i begyndelsen af 2021 lå med en grænse på 250.000 kroner, og siden sommeren 2021 har den typiske grænse været på 100.000 kr.

Mens indlånsrenterne altså er faldet mærkbart siden 2014, er renterne på bank- og realkreditlån dog faldet endnu mere – hvilket de fleste husholdninger har nydt godt af. For at vurdere, hvordan de lavere renter samlet set har påvirket husholdningernes økonomi, må vi derfor sammenholde det tab, husholdningerne har fået i kraft af den lavere forrentning af deres indlån, med den rentebesparelse, de har oplevet på deres bank- og realkreditlån. Det er netop, hvad vi gør i denne analyse.

Husholdningernes indlånsrenter var i gennemsnit lige knap 1 pct. i 2014, men de er siden faldet til 0,1 pct. i 2020, jf. figur 1.¹ Det har isoleret set givet husholdningerne et gennemsnitligt rentefald på deres indlån på 0,8 procentpoint. Udlånsrenterne er dog faldet endnu mere i samme periode. Den gennemsnitlige rente på bankgæld er således faldet 1,7 procentpoint, fra 5,4 pct. i 2014 til 3,7 pct. i 2020. Samtidig er realkreditinstitutternes gennemsnitlige renter til husholdninger faldet med 1,0 procentpoint – fra 2,6 pct. i 2014 til 1,6 pct. i 2020.

Notat

17. januar 2022

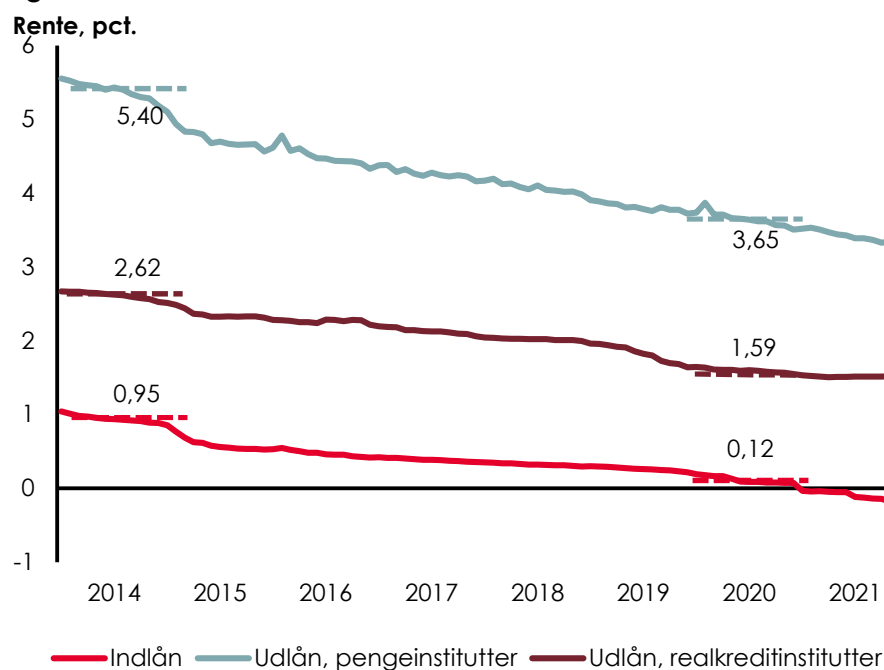
Dok. nr. FIDA-1941317218-692525-

v1

¹ I 2020 og 2021 har indlånsrenterne for individuelle danskere dog varieret meget afhængigt af, hvor meget indlån de har haft og dermed også i hvilket omfang de har skullet betale negative renter, jf. diskussionen ovenfor. Gennemsnittet på 0,14 pct. i 2020 er dog fortsat positivt, da en stor del af indlånsmidlerne er friholdt for negative renter, og mange får positive renter på en del af deres indlån – det gælder ikke mindst de såkaldte udlånsrelaterede indlån.

Figur 1: Gennemsnitlige renter på indlån og udlån til de danske husholdninger

Note: Figuren viser renter pr. måned for husholdninger inkl. personligt ejede virksomheder. Tallene for 2014 og 2020, der er vist i figuren, er simple 12 måneders gennemsnit. Realkreditrenterne inkluderer bidragssatser. Indlån er inkl. udlånsrelaterede indlån.
Kilde: Nationalbanken.

Notat

17. januar 2022

Dok. nr. FIDA-1941317218-692525-v1

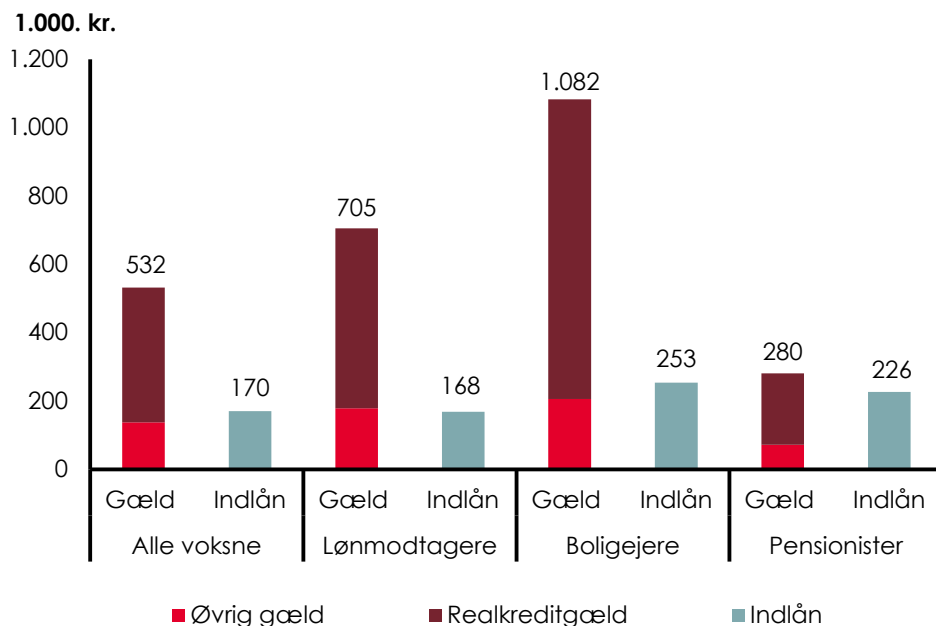
Husholdningernes gennemsnitlige indlån og gæld

I det følgende analyserer vi, hvordan rentefaldet fra 2014 til 2020 har påvirket de danske husholdninger med udgangspunkt i personspecifikke registerdata for deres indlån og gæld i slutningen af 2020. Her beløb den gennemsnitlige gæld blandt alle danskere over 18 år sig til godt 530.000 kr. pr. person, hvoraf realkreditgæld udgør langt størstedelen, jf. figur 2. Det gennemsnitlige indlån lyder på 170.000 kr.; samlet set har de voksne danskere altså en gennemsnitlig nettogæld på 360.000 kr.

Vi har også set på tre grupper af danskere, hhv. lønmodtagere, boligejere og pensionister. Den gennemsnitlige gæld for danske lønmodtagere lyder på 705.000 kr., hvor det gennemsnitlige indlån lyder på 168.000 kr. Gruppen med den højeste gæld er ikke overraskende boligejere. De har en gæld på 1.082.000 kr. pr. person, hvilket modsvarer af et indlån på 253.000 kr. Omvendt har pensionister typisk en relativt lav gæld på gennemsnitligt 280.000 kr., mens deres indlån i gennemsnit udgør 226.000 kr.

Figur 2: Husholdningernes gennemsnitlige indlån og gæld pr. person

Note: Øvrig gæld inkluderer al husholdningernes gæld, der ikke er realkreditgæld. Dette er hovedsageligt bankgæld, men der kan også være andre typer af gæld. Data for husholdninger inkluderer personer med selvstændig virksomhed, samt evt. indlån og gæld i udenlandske banker.

Kilde: Finans Danmarks beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Notat

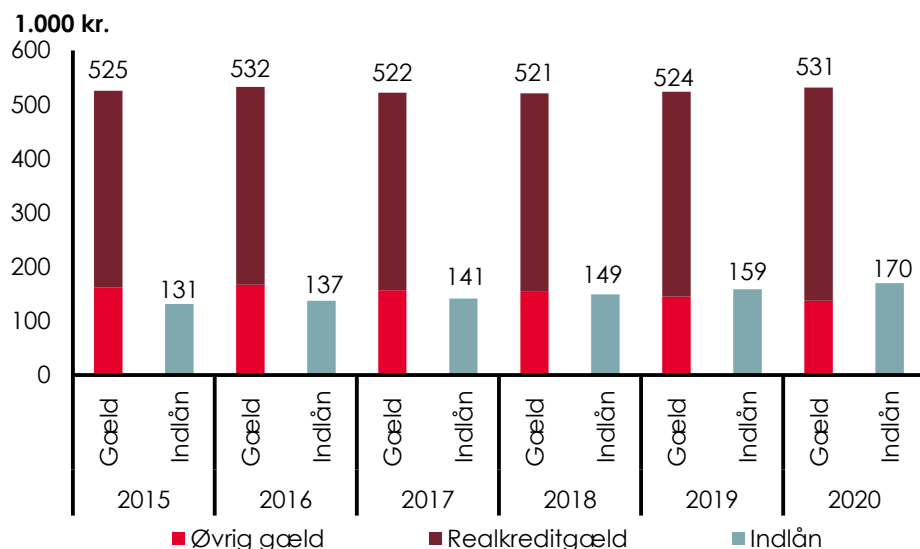
17. januar 2022

Dok. nr. FIDA-1941317218-692525-

v1

Ser vi på udviklingen i gennemsnitlig indlån og gæld for alle voksne danskere i perioden 2015-20, ligger gælden nogenlunde konstant på omkring 530.000 kr., mens de gennemsnitlige indlån stiger i løbet af perioden; fra 130.000 kr. i 2015 til 170.000 kr. i 2020, jf. figur 3.

Figur 3: Gennemsnitlig indlån og gæld pr. voksen fra 2015 til 2020

Note: Øvrig gæld inkluderer alt husholdningernes gæld, der ikke er realkreditgæld. Dette er hovedsageligt bankgæld, men der kan også være andre typer af gæld. Data for husholdninger inkluderer personer med selvstændig virksomhed, samt evt. indlån og gæld i udenlandske banker.

Kilde: Finans Danmarks beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Husholdningernes gevinster af de lavere renter

Ved at sammenholde rentefaldet fra 2014 til 2020 med husholdningernes indlån og gæld i 2020 kan vi nu beregne, hvad husholdningerne har tjent eller tabt på de lavere renter – givet deres indlån og gæld i 2020, jf. beregningsdetaljer i boks 1 nederst. På tværs af alle voksne danskere har rentefaldet betydet en gennemsnitlig besparelse i 2020 på 5.000 kr. Den samlede besparelse for alle danskere udgør dermed 25 mia. kr. i 2020.

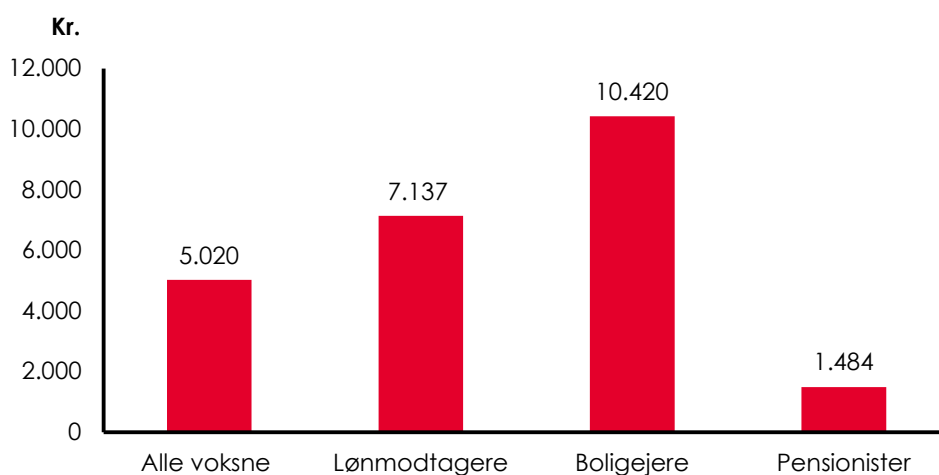
For de danske lønmodtagere har de faldende renter medført en gennemsnitlig besparelse på 7.100 kr. i 2020. Den største besparelse tilfalder ikke overraskende de danske boligejere, som har sparet lidt over 10.400 kr. Blandt pensionister – for hvem indlån og udlån omtrent balancerer – har rentefaldet i gennemsnit medført en besparelse på knap 1.500 kr. i 2020.

Notat

17. januar 2022

Dok. nr. FIDA-1941317218-692525-v1

Figur 4. Den gennemsnitlige gevinst i 2020 af rentefaldet siden 2014

Note: Gennemsnitlige besparelser pr. person i 2020 som følge af rentefaldet siden 2014. Se beregningsdetaljer i boks 1 nederst.

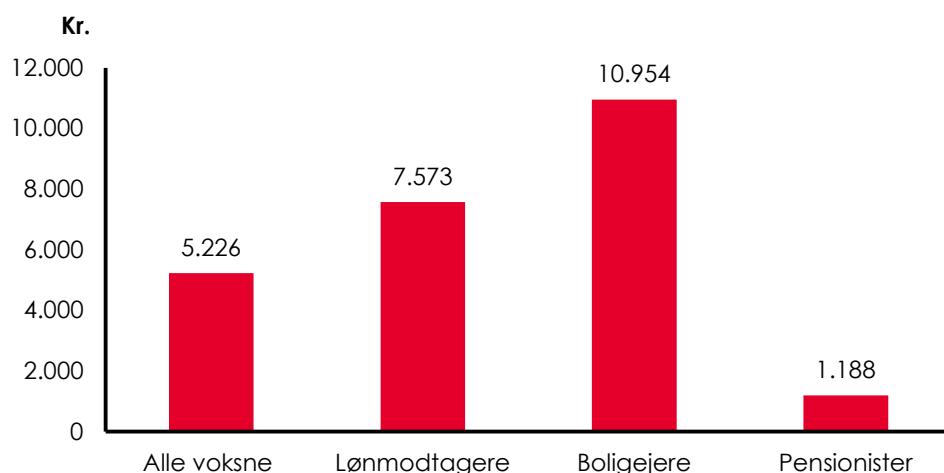
Kilde: Finans Danmarks beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og rentestatistik fra Nationalbanken.

I løbet af 2021 blev flere danskere mødt af negative renter på deres indlån i banken, hvormed den gennemsnitlige indlånsrente også blev negativ, jf. figur 1.² For gennemsnittet af danskere og for de fleste grupper af husholdninger har de fortsat faldende renter på udlån dog medført, at besparelserne – ifølge vores foreløbige opgørelse – faktisk var endnu større i 2021, end de var i 2020, jf. figur 5. Kun pensionister havde en marginal lavere besparelse i 2021, end de havde i 2020.

Figur 5. Den gennemsnitlige gevinst i 2021 af rentefaldet siden 2014

² Bemærk at Nationalbankens gennemsnitsrente på indlån inkluderer renten på såkaldte udlånsrelaterede indlån, der typisk har en relativ høj positiv rente.

Notat

Note: Figuren viser de gennemsnitlige besparelser pr. person i 2021 som følge af rentefaldet siden 2014. Beregningerne er baseret på de gennemsnitlige renteniveauer i årets første 11 måneder samt husholdningernes balancer primo året. Se beregningsdetaljer i boks 1 nederst.

Kilde: Finans Danmarks beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og rentestatistik fra Nationalbanken.

17. januar 2022

Dok. nr. FIDA-1941317218-692525-v1

Når vi ser på udviklingen i husholdningernes samlede besparelser i perioden fra 2015 til 2021 – givet de renter på indlån og gæld, der gjaldt de givende år – ses stigende besparelser år for år, jf. figur 6.³ Medtager vi de skønnede besparelser for 2021, har rentefaldet samlet set medført en besparelse for alle voksne danskere i perioden 2015-21 på knap 120 mia. kr.⁴ Til sammenligning finder vi, at de negative indlånsrenter isoleret set over perioden 2020-21 har kostet danske husholdninger godt 3 mia. kr.⁵

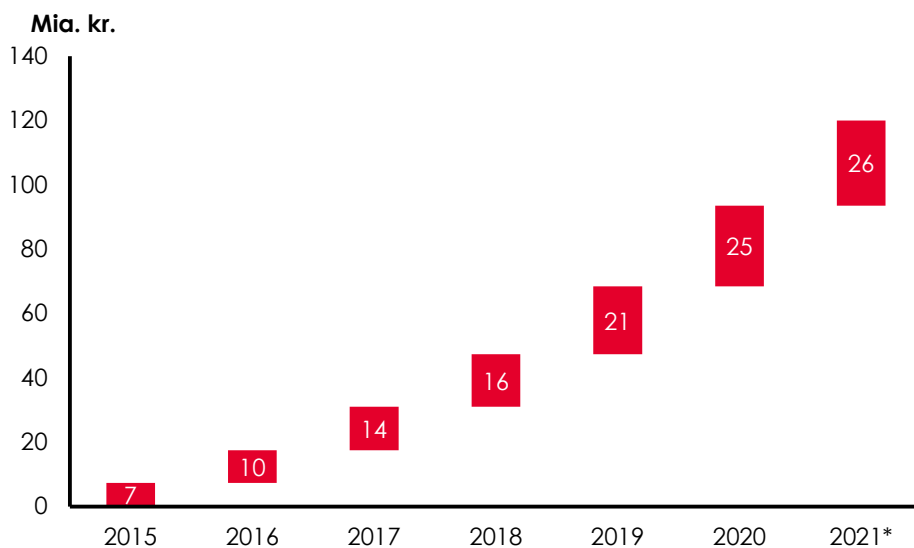
Figur 6. Årlige besparelser som følge af rentefaldet siden 2014

³ For 2021 foretager vi et delvist skøn ved at bruge husholdningernes indlån og gæld ultimo 2020 samt de gennemsnitlige renter og rentebetingelser, der har været gældende frem til oktober 2021.

⁴ Som et robusthedstjek har vi også analyseret husholdningernes besparelser ved de faldende renter med udgangspunkt i Nationalbankens data for danske institutters udlån og indlån relateret til danske husholdninger (inkl. danskere med personlig ejet virksomhed). Her finder vi lidt lavere besparelser, men i samme størrelsesorden; for hele perioden siden 2014 bliver den samlede besparelse knap 100 mia. kr. Se detaljer i boks 1 nederst.

⁵ Dette er beregnet på grundlag af Nationalbankens opgørelse over, hvor mange indlånsmidler der forrentes negativt i de givne kvartaler, samt hvilke rentebetingelser flertallet af banker har stillet.

Note: Tallene er baseret på indlån og gæld for danske husholdninger ultimo året samt gennemsnitlige renter i løbet af året. For 2021 anvender vi dog indlån og gæld primo året samt renteutviklingen frem til og med november 2021 – de nyeste tal, der findes til dato.
 Kilde: Finans Danmarks beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og rentestatistik fra Nationalbanken.

Notat

17. januar 2022

Dok. nr. FIDA-1941317218-692525-
v1

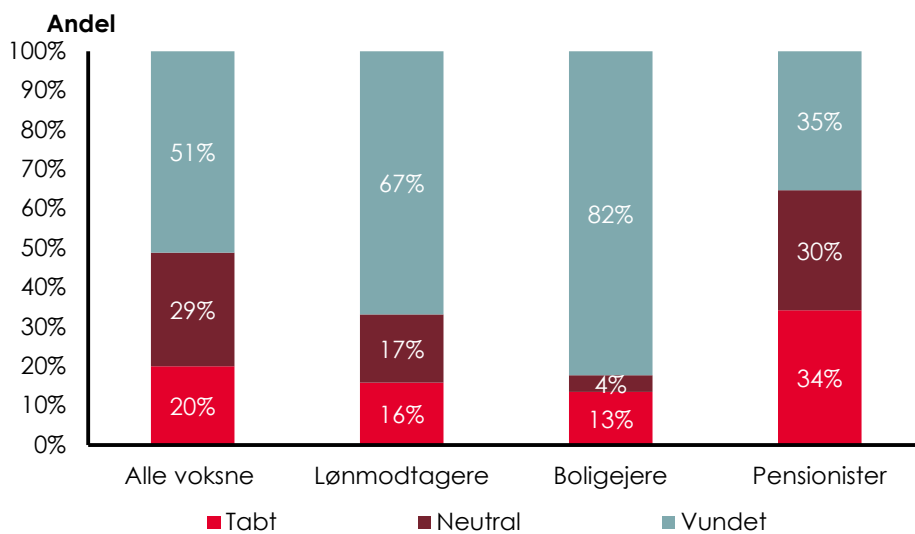
Vindere og tabere på de lavere renter

Mens danskerne over 18 år i gennemsnit har vundet på de lavere renter, dækker dette over en betydelig spredning. Nogle typer husstande har betydeligt mere gæld end indlån og har derfor haft store besparelser, mens andre primært har indlån. I dette afsnit ser vi nærmere på fordelingen af vindere og tabere samt husholdninger, der hverken har vundet eller tabt. Personer anses som at have henholdsvis vundet og tabt, hvis de har haft en gevinst eller et tab som følge af rentefaldet siden 2014, der ligger over en bagatelgrænse på 500 kr. om året.

For alle voksne danskere gælder det, at fire ud af fem enten har vundet eller kun oplevet små ændringer i rentebetalinger som følge af rentefaldet fra 2014 til 2020, mens én ud af fem har tabt, jf. figur 7. Fokuserer vi på lønmodtagere eller boligejere, er andelen af vindere endnu større. Særligt blandt boligejere har mere end fire ud af fem vundet på de faldende renter. Sammenligner vi vindere og taberne blandt pensionister, ses det, at omkring to ud af tre har vundet eller kun oplevet små ændringer.

Figur 7. Fordeling af husstandstyper efter gevinst eller tab i 2020 som følge af de lavere renter i siden 2014

Note: Vindere og tabere har hhv. vundet eller tabt mindst 500 kr. i 2020 som følge af rentefaldet fra 2014 til 2020.
 Kilde: Finans Danmarks beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik samt renter fra Nationalbankens MFI-statistik.

Notat

17. januar 2022

Dok. nr. FIDA-1941317218-692525-v1

Boks 1. Beregning af husholdninger tab og gevinst ved faldende renter

For hver person har vi beregnet nettogevinsten ved de faldende renter med udgangspunkt i deres realkreditgæld, øvrig gæld og indlån ultimo 2020. Dette er beregnet således:

$$\begin{aligned} \text{Nettogevinst} = & \text{total øvrig gæld i 2020} * \text{gennemsnitligt rentefald på bankgæld 2014-20} \\ & + \text{total realkreditgæld i 2020} * \text{gennemsnitligt rentefald på realkreditgæld 2014-20} \\ & - \text{total indlån i 2020} * \text{personberegnet rentefald på indlån 2014-20} \end{aligned}$$

Rentefaldet på bank- og realkreditgæld er baseret på Nationalbankens MFI-statistik. Da øvrig gæld hovedsageligt er bankgæld, anvender vi renten på bankgæld i beregningerne.

Betingelserne for indlånskonti har dog medført en lidt større variation i, hvad individuelle danskere har oplevet af rentefald på indlån. Det skyldes ikke mindst indførelsen af de negative renter i de seneste år samt såkaldte udlånsrelaterede indlån. Sidstnævnte angår indlånskonti, der er koblet til banklån på en sådan måde, at der kun betales renter på nettobankgælden, idet beløbet på udlånsrelaterede indlånskonti fraregnes i beløbet på den tilhørende udlånskonto. Set fra kundens perspektiv, har udlånsrelaterede indlån således en ganske høj rente. Dette har vi forsøgt at tage højde for på to måder:

1. Dels har vi antaget, at danskere, der har over 200.000 kr. i både indlån og bankgæld, har udlånsrelaterede indlån. Herved finder vi – i overensstemmelse med Nationalbankens opgørelse – at ca. 9 procent af alle private indlån i 2020 var udlånsrelaterede indlån. I vores beregninger forrentes de i overensstemmelse med Nationalbankens rentestatistik for udlånsrelaterede indlån.
2. Desuden har vi taget højde for de offentliggjorte renter og grænser for negative renter for en række individuelle banker hvert kvartal i 2020 og 2021. Herved rammer vi også nogenlunde Nationalbankens tal for andelen af negativt forrentede indlån over perioden.⁶

For at sikre, at renterne for de totale indlån rammer Nationalbankens MFI-statistik i 2020, har vi desuden indregnet et marginal rentetillæg. Denne lille korrektion på 0,036 procentpoint fanger at en mindre del af danskernes indlån er positiv forrentet.

Notat

17. januar 2022

Dok. nr. FIDA-1941317218-692525-v1

⁶ Vi finder en lidt højere andel af indlån, der er forrentet negativt end, hvad Nationalbanken finder. Det kan skyldes flere ting: Blandt andet kører enkelte mindre banker med højere grænser for negative renter, hvilke vi ikke har kunne tage højde for. Enkeltvis kan kunder også have lavet særaftaler eller have særlige typer af konti, der er undtaget for negative renter (f.eks. er pensionskonti, børneopsparing og boligskiftekonti ofte undtaget). Nogle banker fritager også nogle indlånsmidler for kunder uden nemkonto, hvorved kunder med flere bankforbindelser kan opnå en højere samlet grænse for indlånsmidler uden negative renter, end vi forudsætter i analysen. Endelig kan kunder også have flyttet rundt på deres indlån og skiftet bank for derved at undgå de negative renter.

Som et robusthedstjek har vi også analyseret husholdningernes besparelser ved de faldende renter med udgangspunkt i Nationalbankens data for danske institutters udlån og indlån relateret til danske husholdninger (inkl. danskere med selvstændig virksomhed). Her finder vi nogle lidt lavere besparelser, men tallene er samme størrelsesorden.

For hele perioden 2015-21 finder vi i analysen, at danske husholdninger har sparet knap 120 mia. kr. som følge af de faldende renter siden 2014. Når vi bruger Nationalbankens tal for indlån og udlån til danske husholdninger, finder vi en samlet besparelse på knap 100 mia. kr. Afvigelsen skyldes især, at Nationalbankens tal for bankindlån er lidt større, blandt andet fordi de også inkluderer indlån på børneopsparinger og indlån fra personer, der ikke er fuldt skattepligtige i Danmark. Nationalbankens omfatter desuden kun gæld til MFI-sektoren.

Notat

17. januar 2022

Dok. nr. FIDA-1941317218-692525-
v1

